

ACTIVITEITEN EN BELEID VAN ANBI STICHTING DE DAMWACHERS

1. Activiteiten en beloningsbeleid

a. Activiteiten

Het kunstobject is hoofdzakelijk in 2012 en 2013 gerealiseerd en in 2014 voltooid. In 2014 is ook het kunstwerk overgedragen aan de stichting.

b. De bestuurders van de stichting zijn:

- Cees Siermann; secretaris,
- Hans Schouten; penningmeester,
- Igo van Bohemen; voorzitter.

Het bestuur van Stichting De Damwachers draagt zorg voor de sponsoring, financiering, realisering en instandhouding van het kunstobject, bestaande uit een beeldengroep aan de Sluiskant te Leidschendam.

Zij die zitting hebben in het bestuur en werkzaamheden verrichten voor de stichting, doen dit geheel pro deo. Aldus krijgen zij geen vergoeding voor de door hen bestede tijd. De door bestuursleden namens de stichting **aan derden betaalde kosten**, kunnen wel worden vergoed, mits deze zijn onderbouwd en door het bestuur zijn goedgekeurd.

c. Ontvangen giften en donaties

De ontvangen donaties en sponsorbedragen, alsmede eventuele overheidsbijdragen, kunnen alleen worden gebruikt voor betalingen aan derden voor investeringen in:

- het kunstwerk,
- het natuurstenen plateau en veiligheidsvoorzieningen t.b.v. het kunstwerk,
- werving- en promotiekosten t.b.v. het verkrijgen van giften.

Per 31 oktober 2014 zal het stichtingsbestuur een tussenbalans en financieel verslag opstellen. Voorts zal het stichtingsbestuur per 31 december van elk kalenderjaar, voor de eerste keer per 31 december 2014, de jaarrekening plaatsen op de website van de stichting, waarin de inkomsten en uitgaven worden weergegeven.

Een tijdelijk liquiditeitstekort zal door een renteloze lening worden gefinancierd.

d. **Beeldmateriaal**

Foto's van de beelden in wording, onthulling van het voltooide kunstwerk.

2. Doelstelling

De inwoners van de gemeente Leidschendam-Voorburg hebben veelal weinig kennis van de unieke geschiedenis van hun woonplaats, ontstaan rond een dam dwars door de Vliet, als onderdeel van de *sijtwende* (landscheidingsdijk) tussen Delfland en Rijnland, genoemd de 'Leytsche Dam'.

Enkele inwoners van Leidschendam hebben daarom het initiatief genomen om meer bekendheid te geven aan de ontstaansgeschiedenis van Leidschendam, door een bronzen beeldengroep die hierop gebaseerd is, te plaatsen. In de jaren 2012 en 2013 is het kunstwerk door beeldhouwer Hans Kuyper uit Delft gerealiseerd en in 2014 is het voltooid. Op de Sluiskant, direct naast de sluiskolk, op de plek waar volgens de geschiedenis het dorp is ontstaan, staat nu het kunstwerk.

3. Historische context

Op de plek waar het allemaal begon, toen de Romeinse veldheer Corbulo, kort na het begin van onze jaartelling, de beekjes in het moerasgebied grenzend aan de oudste strandwal, met elkaar verbond waarmee de zogenoemde *gracht van Corbulo* ontstond. Hierdoor kwam een veilige vaarroute tot stand tussen Rotterdam, Delft en Amsterdam.

Na het vertrek van de Romeinen omstreeks 300, werd pas in de 12^e eeuw het zuidwestelijk deel van Nederland opnieuw bewoond door jagers en vissers en later ook door landbouwers. De gracht van Corbulo was in de loop der eeuwen echter dichtgeslibd, zodat naast deze gracht een nieuw kanaal voor ontwatering van de landerijen noodzakelijk was. Gezien het niveauverschil tussen de ontsloten strandwallen en het moerasgebied, werden dijken als waterkering aangelegd. Zo ook de zogenoemde *sijtwende* (landscheidingsdijk) tussen Delfland en Rijnland. In het verlengde van deze sijtwende werd - door het kanaal de 'Vliet' - de Leytsche Dam aangelegd, voorzien van enkele kleine openingen met valsluisdeurtjes voor afvoer van water en doorgang van kleine schuitjes.

Door tegengestelde belangen van Delft en Leiden enerzijds en Gouda, Dordrecht en Haarlem anderzijds, werd de Leytsche Dam de *twistappel* tussen deze steden. Delft en Leiden wilden namelijk een grotere sluis in de Leytsche Dam, zodat schepen niet meer via Gouda, Dordrecht en Haarlem naar Amsterdam moesten omvaren. Deze drie steden wilden

dat de Vliet niet toegankelijk zou worden als vaarroute voor grote schepen. De schepen dienden immers langs hun steden te blijven varen, zodat zij zo tol van hen konden 'garen'. Dit gaf aanleiding tot na-ijver en kuiperijen tussen de steden. In 1492 nam Gouda zelfs het recht in eigen hand en liet de bijna gereed zijnde nieuwe overtoom en grotere valsluisdeuren in de Leytsche Dam, door een 'illegaal legertje' vernietigen.

Eerst in de 17^e eeuw verminderde het wantrouwen tussen de steden, waardoor de aanleg van een trekweg langs de Vliet tussen de Leytsche Dam en Leiden mogelijk werd. De dam bleef echter voor de scheepvaart een obstakel. Trekschuiten konden niet via Den Haag en Delft rechtstreeks van Amsterdam naar Rotterdam varen.

Na het gereed komen van een trekweg in 1638 werd de Leytsche Dam een overstapstation voor trekschuiten. Elke dag stapten circa 300 passagiers aan de noordkant van de dam uit, liepen langs de sluiskom naar de zuidkant om daar vervolgens hun reis naar Den Haag, Delft of Rotterdam in een andere trekschuit te vervolgen. Hetzelfde gebeurde elke dag voor de circa 300 passagiers die van zuid naar noord reisden.

Het trekschuitensysteem met het overstapstation bij de Leytsche Dam werd tussen 1638 en 1844 een groot succes, waardoor de nederzetting rond deze dam zich voorspoedig ontwikkelde tot een flink dorp. Zo ontstond bij de dam de 'jagersbuurt', waar zich paardenstallen en woningen voor de schuitenjagers bevonden. Al spoedig volgden 'neringdoeners', zoals kooplieden, touwslagers, zeilmakers, grutters en herbergiers. Rond 1800 beschikte het dorp over vier logementen en herbergen, waar passagiers van trekschuiten ook wel kwamen eten en overnachten.

In 1844 nam de stoomlocomotief op de *ijzeren spoorweg* tussen Amsterdam, via Den Haag, naar Rotterdam, de taak van de trekschuiten over.

Rond 1870 is de sluiskolk, die nog steeds was voorzien van kleine valsluisjes, overgenomen door de provincie Zuid-Holland, die er in 1885 een nieuw sluiscomplex met zeven meter brede sluisdeuren heeft laten bouwen.

Met het gereed komen in 2012 van de restauratie en vernieuwing van het historische centrum, naast het sluiscomplex te Leidschendam, is het cultuurhistorische 'anker' rond de Leytsche Dam versterkt. Een bronzen kunstwerk dat refereert aan de periode van *zeilmakers, schuitenjagers en neringdoeners* als grondleggers van Leidschendam, staat daarom op deze historische plek, direct naast de plaats waar een dam in de Vliet lag.